

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N°. 32.

Marti 2. Augustu

1860.

Starea instructiunii publice

in

Romania de susu

la finitulul anului scolasticu 1859—1860.

(Urmare din Nr. tr.)

I.

Instructiunea primaria.

B. Instructiunea primaria in comunele urbane.

Trecandu la instructiunea primaria superioare, adeca la instructiunea comunelor urbane de prin capitalele judetiilor, insemnamu ca ea e distri-buita astadi in 4 clase cu cate 3 institutori. In realitate insa se afla cate 3 institutori numai la 11 scóle primarie din capitalele a 7 judetie: a nume la cele 5 scóle primarie din Bucuresci, apoi la scó-lele din Craiova, Slatina, Pitesci, Ploiesci, Focsiani si Braila.

La scólele din celelalte 10 capitale de judetie, precum si la scólele infiintate in acestu anu scolasticu la Oltenitia si la Rosi-de-Vede se afla numai cate 2 institutori: unulu pentru clasa I si II, altulu pentru class. III si IV. Afara de aceste mai sunt 2 scóle succursuali cu cate 2 clase si 1 insti-toriu: una in Craiova si alta in Ploiesci.

Spre completarea acestoru scóle primarie in conformitate cu necesitatile ce se simtu din di in di mai multu, eforia a facutu urmatoriele disposi-tiuni: Dela 1. Sept. viit. se adauga la cele 2 scóle succursuali numite in urma, clasa III; la 10 scó-le primarie din capitalele aceluora 10 judetie, unde se afla acum 4 clase cu cate 2 institutori, se adauga alu treilea institutoriu pentru cl. IV; ear la cele 11 scóle din capitalele a 7 judetie la cari se

afla astadi 4 clase cu cate 3 institutori, se adauga clasa V si in viit. anu scolasticu cl. VI, urmandu asemenea treptatu si cu scólele primarie din cele-lalte 10 judetie astfelo, incatu cu inceputulu anului scolasticu 1862—1863 tóte cele 21 de scóle prima-rie din capitalele judetiilor, cari au astadi 4 clase voru avé 6 clase, dintre cari cele de anteu 3 clase voru forma adeverata scóla prim., din cari se voru primi tinerii in scólele profesionali si in gimnasie; ear clas. IV, V si VI, voru forma scóle reali seu scóle de burgari, pentru acei tineri cari neputendu, or nevoiandu a urma mai departe cursulu invetiaturilor, se aplica la meserie or la negociu.

Astfelo dispositiunea coprinsa in art. 6 alu 2 din regulamentulu scóleloru, care destinase clas-sele IV. pentru realitati, se va esecuta intr'unu modu mai perfectu si mai corespundietoriu indigin-tiiloru de astadi.

Pe lenga acestea se mai instiitue dela 1. Sep-tembre o scóla succursuale in Craiova si 5 in Bu-curesci. Aceste sunt destinate a remané scóle pri-marie cu cate 3 clase.

In ingrijirea sea de a completa institutele in-structiunii primarie, eforia nu putea trece cu ve-derea orasiile secundarie de prin judetie, cari pene acum erau mai tóte lipsite de scóle, incatu in pri-vingtia acésta remasesera chiaru inapoia sateloru. Spre a implini acésta lipsa si spre a se conforma cu dorintia manifestata de catra municipalitatile a-cestoru orasiile, eforia a luat dispositiuni de a se infiintia in fiecare din ele cate o scóla primaria cu cate 3 clase, dintre cari clasa I si II se va des-chide cu inceputulu lui Septembrie viitoriu. Aceste orasiile sunt: Cernetiu, Calafatuju, Ocna, Curtea-de-Argesiu, Valenii-de-Munte, Rimniculu-Saratu si

Alesandria. Tóte aceste, impreuna cu cele din Oltenitia si Rosii-de-Vede voru remané scóle primarie cu cate 3 clase si 2 institutori.

Spre a da instructiunei primarie tóta dezvoltarea si perfectiunea ce merita ca una ce constituie fundamentulu instructiunei publice, nu ajungea a immulti numai numerulu scóleloru. Lipsa de institutori calificati cum se cade s'a simtitu si pene acum si se va simti mai multu inca de aici inainte. Era dar o necesitate imperiósá a ingriji totudeodata si de formarea de institutori. Din acestu punctu de vedere eforia a proiectatu instituirea de 4 scóle normale, fiacare cu cate unu internatu, cari, dupa initiativa luata de fostulu ministru alu culteloru, se voru asedia pe la vetrele episcopieloru, unde se afla si seminariu de clerici, ca se póta participa si acestia la unele din invetiaturele ce se voru propune intrensele; prin urmare una din aceste scóle va fi in capitala tierei, a doua in Rimniculu Valcei, a treia la Curtea-de-Argesiu si a patra la Buzeu.

Scopulu acestoru scóle normale e de a prepara institutori bine calificati, mai anteu pentru scólele primarie urbane, apoi cu incetulu si pentru scólele rurale. Dreptu-aceea, pe lenga recapitularea si dezvoltarea cunosciutiloru elementarie, ce constituu obiectele de invetiatura in scólele primarie, studiulu pedagogiei si alu metodiceii va fi obiectulu principale in aceste institute.

Lenga scólele normale, totu dupa initiativa luata de fostulu ministru alu culteloru, se va asedia cate o scóla de agricultura practica, spre a se initia toti institutori si clericii in acestu ramu de cultura atatu de importantu pentru tíera nóstra.

Atatu scólele normale, catu si scólele reale, infiintiate o data, se voru classa intre institutele instructiunei secundarie.

Aceste catu pentru instructiunea primaria a baiatiloru.

Una din lipsele cele mai simtite in tíera a fostu si este lipsa de institute pentru instructiunea si educatiunea feteloru. Treidiece de ani sunt de candu regulam. organicu prin art. 366 promisese scóle de fete prin tóte orasiile de capetenia ale judetieloru, si de 30 de ani numele romane adasta in desiertu realizarea acestei binefaceri. Promisiunea s'a implinitu atatu de puciu, in catu pene la

inceputulu acestui anu scolasticu nu se afla in tíera scóle bine organizate pentru instructiunea feteloru, de catu scóla Lazaro-Otetelisiaana din Craiova fundata de repositulu Vornicu G. Otetelisiaanu, scóla Elisabetana in Bucuresci, fundata de Dómna Elisabeta Stirbeiu, scóla din Slatina din fondurile Ionascalului si scóla din Ploesci din fondurile municipalitatii acestui orasiu.

In decursulu acestui anu scolasticu s'au infiintiatu mai multe esternate de fete si a nume:

7 in Bucuresci, dintre cari 5 de catra Principele Brancoveanu din fondurile asiediaminteloru Brancovenesci, 2 de catra eforia scóleloru din fondurile statului; institutulu Savoin in Tergulu-Jiului, impreunatu cu unu esternatu; de curendu s'a mai deschisu de catra Principele Brancoveanu 2 esternate in Craiova si unulu in Caracalu, si la 1. Septembrie viitoriu se voru infiintia totu din fondurile Brancovenesci alte 5 scóle de fete la Cerneti, Tergu-Jiului, Rimniculu-Valcei, Pitesci si Tergovisce.

Tóte aceste inasa nu ajungu spre a implini lipsa cea mare.

Femeia e prima educatória a omului; ea ii inspira cele de anteu simtiminte, ii da cea de anteu directiune, ii conduce cei de anteu pasi in societate. Infiintia mumei asupra copilului se cunosce peste tóta viétia.

De aceea eforia a proiectatu a se infiintia dela 1. Sept. viitoriu cate o scóla de fete nu numai in tóte capitalele judetieloru, ci si in orasiile secundarie.

Totudeodata in Bucuresci pe lenga cele 8 scóle de fete ce esistu astadi si de cari s'a vorbitu mai susu, se voru mai infiintia dela 1. Sept, alte 2, spre a se completa in capitala tierei numerulu de 10 esternate de fete.

Spre a ajuta prosperarea acestoru scóle, eforia folosinduse de fondurile alocate in § XV. lit. D. din Budgetu, va propune premie pentru cele mai bune carti cuprindietórie de cunosciinte necesarie unei femei ca muma de familia, ca educatóre de prunci si ca conducatóre a economiei de casa. Materialele din aceste carti voru fi totudeodata si obiecte de invetiatura in scólele de fete. — In fine lipsa de femei calificate spre a li se concrede conducerea acestoru scóle, precum si invetiatura de

lucru intrinsele, fiindu foarte mare, dela 1. Septembrie se va deschide in Bucuresci o scóla normala cu unu internatu de 20 eleve, spre a se forma dintre fetele romane directorice si institutore pentru esternatele de fete.

Intre institutetele instructiunei primarie avem a numera inca si internatele de fete, pentruca aceste institutete n'au luat pene acum la noi acea desvoltare care se permita a le classa intre institutetele instructiunei secundarie.

Afara de institutul fundatu de D. Savoiu si deschisu in iérna trecuta in Tergulu-Jiului, alte institutete publice cu internate de fete, nu avem decatu institutul Lazaro-Otetelisanu in Craiova si internatul statului din Bucuresci. In celu din Craiova se intretienea pene acum 25 eleve din fondurile proprie, in celu din capitala tierci 20 de eleve din fondurile statului.

Pe lenga mai multe dispositiuni ce s'au facutu pentru ameliorarea morale si materiale a acestoru doue institutete, s'a adaogatu si numerulu elevelor stipendiste in celu din Craiova pene la 50, in celu din Bucuresci pene la 60. Edificiulu institutului Lazaro-Otetelisanu, restauratu in anulu din urma a devenitu mai incapatoriu si mai corespundietoriu scopului; insa si internatul statului din Bucuresci se va asiedia in tómnă acésta in localulu seu propriu, in casele cumparate dela Domniaei Alesandrina Ghica.

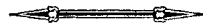
Avendu in vedere lipsa si necesitatile ce simtumu cu totii, aceste institutete sunt in adeveru foarte pucine; catra acésta ele sunt conduse pene acum de persóne, straine de noi si cu nationalitatea si cu religiunea. Pe de o parte spre a puté immulti aceste institutete, ear pe de alta spre a avé o data fiice ale patriei in capulu institutelor consacrate instructiunei si educatiunei femeieloru romane, eforia pentru anteia data a destinatu 6 stipendie pentru 6 tinere romane, ce sunt a se tramite pe la cele mai bune internate de fete din tiercile civilisate, spre a se prepara pentru posturi de directorice de asemenea institutete in patria.

Tóte institutetele instructiunei primarie voru fi supraveghiate de catra 3 inspectori generali, unulu pentru capitala tierci, 2 pentru judetie. Datoria acestoru inspectori va fi a visita institutetele instructiunei primarie catu se va puté mai desu, vara si

iérna, spre a se convinge despre starea lor, despre progresulu ce voru face or despre defectele ce esperiintia ar descoperi.

Aceste sunt dispositiunile relative la ameliorarea si completarea institutelor instructiunei primarie. —

(Va urma.)

Romanulu éra umbla cu capulu pre susu:

dicu unii frati magiari, cari de nu si tocma diplomati; dara totu le place a se numi politici buni (audi ! magiari si politicu), si cetindu doi trei articuli cari numai bieti redactori sciu cu catu amaru iau mai pututu aduna se'si umple bieteles foi — s'en cetindu tocma si unele declaratiuni ale unoru consiliari imperiali: combinésa de esuda — si apoi esu afara cu nescari urmari ca acelea din care de ai da o lingura D. Thuvanelu: nu sciu unde si cum siar mai puté mantui vietia?

Dicu Domniloru Sale cum noi cari pururea am fostu credinciosi tronului: am grabita in afara, — ce atata insemnésa? cumca am fi dorindu alipirea de Principatele Moldo-Romane pentru o Dacia Romana.

Alti dicu; cumca noi romani am fi trimisu mai multe subscrieri unoru consiliari imperiali de nascere serbi, dandu multiemita pentruca doar ar fi partinitu causa romana in consiliulu imperialu. — Alti éra dicu: cumca romanu lu tace si face, si apoi deducu cumca era ar ferbe ceva, ce in urma ar puté a ve póte si valóre insemnata

Pene candu se cuprindu cu astfelu de parieri Domniloru Sale cu toti se nutrescu cu osebite sperintie basate totu numai pre spume din foi culese. — Foile magiare „Pesti Napló“ si „Közlöny stau inainte cu nescari articuli catu o immormentare a unui omu avatu de lungi, talmacindu politica lui Napoleonu a III.; care dupa cum veduramu nece insusi ministrulu lui celu din tei o putu pricepe — si apoi se imbraca cu nescari vesminte a se depretiósse: catu de se intrebuintia pretiulu acelora pentru scolutiile cele veduve din comunitati, sermanulu ce poporu apasatu !! a caruia

causa atati in atatea cuvinte frumoase au imbraciosiatu in doua decimii de ani ai lua facia care urmatorilor ar da dovedi curate despre marimea strabunilor sei. —

Domniloru, Domniloru! Fiti buni nu ne inovatiti cu Dacia romana! — Scimu noi cumca cine au muritu odata, aici nu va se mai invie. — Si de va trage inima in Ungaria: nu deduceti cumca si noi am cauta la Principatele Romane — alta e marirea steleloru — si alta e a lunei — alte ingiurstari sunt pentru noi, si alte pentru Domniloru vóstre, cari vorbiti si indicati din giurstarile si trecutul Dloru vóstre ca dintra una charta, ne combinandu care le cetiti cu timpul si ingiurstarile de facie; si apoi se vorbiti din minte — Nu ne inovatiti cu subscrieri de multiemita trimisa celora cari nice ii cunoásemu, nice ne cunoáscu totu de odata cu atata fiindu mai pulienu cunoáscandane si cauza nóstra; — nu ne culpati de tacemu, acesta nu o facemu de ómeni ascunsi; ci ca se ne putemu mira de ceia cari nu tacu — si nu pricepu tempurile de acum; — nu ne judecati nice pentruca nu facemu cefaceti Dvóstre! Ni ne aruncati cumca precum Dvóstre noue, in toama si noi nu ne comunicamu dorintia Dvóstre — noi nu va scimu dorintiele Dvóstre — apoi nu vomu insarcina cu a nóstra neputendune folosi — cu atatu mai pucinu putendune folosi séu strica noi, cari abia am esitu dintr'unu jugu. Se cetimu in actu; de noi nu va fie taina. —

Se afla totusi Domniloru! si intre noi si intre Dvóstre — cari cine scie de ce? au fumu in capu — inse prea bine scimu ca fumulu nu incaldiesce; ci inadusiesce — si totu cam pentru aceea noi vomu urna; — am dori totusi de s'ar domoli — de nu s'ar tiene diplomati nascuti — si cauza natiunii nu s'ar lega numai de privilegiuri — de ar cauta cum in tempurile de facia nu o natiune, séu o stapanire singura se plange de neindestulire, ci Europa intréga fiindu gelindusi starea, pe aci cari ar puté respunde postulatiloru tuturoru numai dela interesulu Europei atatia si ambele o natiune séu stapanire cari de sine indesiertu s'ar jertfi necautandu mai departe. — Netrecutu de lipsa ar fi se cautamu la glasulu preabunului nostru monarchu staruindu a inainta cu puteri unite. — Caste — relegiuni si natiuni osebite ca planetele pre lenga

sóre se se întórca pre lenga binele publicu; — cu acestu unindune binele si fericiri nóstra, se nu derimamu totu ce e santu altoru natiunii, ci prindiendu mana fratiesca, unindune in fapte si cugete; se ne redicamu capetele susu la ceriu cerendu ajutoriu, se ne putemu usiura sarcina, ca pre toti cu asemenea mesura ne apasa. —

De e dara romanulu cu capulu susu la ceriu cautandu; nevoia i lau redicatu si nu sumetia, care inca pene acum nu numai nu si au imprumutatu dela natiunile conlocuitoare, ci iubindusi stapanirea de unde si astépta binele si fericirea; totu deodata intinde mana fratiesca tuturoru, cari alérga si se stringu pre lenga tronu cu puteri unite, aducandusi jertfele la altariulu binelui publicu, dimpreuna cu densulu strigandu: Se traiésca monarchulu! egalitatea si fratieta!!! —

I. P.

Consemnatiunea naturalieloru

intrate in
Museulu naturale din Blasiu,
 dela inceputulu lui Ianuaru 1860 pene in finea lui
 Iuniu 1860.

DD. teologi Balintu si Vlása au daruitu unu capu petrificatu alu unui animariu antediluvianu, aflatu in tiermurele riului Hasdate; siese melci petrificati dela Indolu; lemnu de carpenu petrificatu dela Petridulu de josu: 7 semburi de pierseca petrificate dela Ciagsioru; unu sloiu de pétra de picuri (stalactitu) din chiaea Turdii.

D. Veltianu c. r. actuaru in Turda: 32 bucati de bani vechi de argintu.

D. Vestemianu parochu gr. c. in Sibiu: unu stalactitu mare.

D. Bernhardu Reichenberger medicu in Blasiu: una capecina de omu, a unui militariu cadiatu la Piski in 1849.

D. Nic. Begnescu, prot. onor. si parocu rom. un. in Campeni, si D. Petru Araniasi c. r. oficialu silvanale: unu capu de unu animariu amfibiu antediluvianu petrificatu, unu osu cu medua cu totulu petrificatu, una costa, 5 melci, 3 bucati de tofu varosu (lapte de pétra) si m. m. bucati mari si mici

de mica (auru de mitia). — D. G. Filipu candidatu de advocatura in Clusiu: unu animariu marsupialu (Phalangista crisorrhoas) implutu, si m. m. bucati de minere.

Ioane Gerasimu stud. in clas. VIII, 3 bucati de quartiu cristalizatu dela Rosi'a munteana.

Gabr. Mateiu stud. cl. VIII (repausatu) doua corne de cerbu, aflate in pamentu la Habicu. — D. Parteniu Ratiu szolgabireu in Turda, una stufa de cuartiu cu auru, mai mare, si alte mai mici. — Esc. Sa D. metropolitu din Blasiu: una masea de elefantu antediluvianu aflata in tiermurele Ternavei mari, una bucata de cristalu de cuartiu individualizatu dela Rosia munteana; unu banu vechiu de argintu de pre timpulu lui Antoninu Piu imp. rom, una tegula de pre timpulu romaniloru, totu de acolo; siepte monete de argintu batute in memoria unor evenimente memorabile din imp. austriacu, pr. in memori'a concordatului, jubileului primatului etc.

D. I. Cumanu din Abrudu: doue bucati de culatoriu cristalizatu. — D. I. Balintu prof. norm. in Blasiu: unu osu petriciatu. — D. Ambrosiu Turcu docente in Chimitelnicu: unu Batianu s. cocostereu de balta (Ardea cinerea), care lea implutu stud. din VII. cl. B. Crisianu. Totu acestu studente a daruitu una veveritia (sciurus vulgaris). — Basiliu Chirila stud. in II. cl. gimn. unu Cristeiu (Rallus porzana).

I. Szilasi stud. in cl. II. unu Vitielariu de apa (Triton cristatus). — Al. Crisianu stud. cl. III. un sierpe (Coluber lacvis). — Lud. Csato stud. in cl. I., unu gandacu: Oryetes nasicornis fem. si unu flutura de di: Papilio machaon. — I. Criscanu st. in cl. I. unu sobolu s. cartitiu (Talpa vulgaris), si unu gandacu: Melolonta hippocastani. — D. locot. primariu Neghita Ignatu: doue Prigori (paseri, Merops apiaster) implute. — Corneliu Tobias stud. in cl. VI in A. Julia: una Rundunea de apa (sterna hirundo) impluta. — Una nevestuica cu unu puliu prensa de 4 studinti din clas. II. gimn. A. si I. Nemes, I. Ternoveanu si Onisoriu, impluta de Crisianu.

D. canonicu Papfalvi una icona, ce representa redicarea flamurei eteriei grecesci de Ipsilanti in piatia din Iasi. — Profes. istoriei naturali doue bucati de tofu trachiticu sedimentariu, din dealulu

Ciofndului. — B. Busoiu studinte clas. II, unu ariciu (Erinaceus europaeus). — D. profes. gimn. A. Blasianu, unu berbecelu (Lanius minor). — I. Alutanu stud. cl. IV. una presura galbena (Emberiza miliaria) si unu berbecelu rosu (Lanius rufus). — Nicolau Popu studinte in cl. V una pasere numita lat. Saxicola Oenanthe. — B. Crisianu studinte cl. VII unu Viindereu (uliu de porumbi, Astur palombarius) implutu de elu insusi. — Arune Bordanu studinte VI. cl. leman de carpenu petrefacutu dela chiaea Turdii. — D. protopopu Gabr. Ketianu cinci bucati de carbuni de piétra bruni (Braunkohle). — D. Artemiu Lupanu inspectoriu dominiului archiepiscopescu din Cergaulu rom. a promis o Icona maretia, ce infaciosiéza cina cea mai de pre urma alui Mihaiu viteazulu cu capitaniu sei, in siesulu Turdei. —

In asta véra s'au cumparatu numai unu viediane (Meles vulgaris) cu 1 fr. 20 cr. v. a. si una Hoda (Fulica atra) cu 20 cr. v. a. ne implute, care s'au implutu in locu. Afara de aceste 10 portrete de ale principiloru natiionali romani, si doue Icone mai mari, dintre cari un'a infaciosiéza pre Mircea celu betranu cu tractatulu seu incheiatu cu Sultanelu Baiazetu I., ér' alta credeulu tiparitu cu mai multe forme de litere si cu simbole, — cu 40 fr. v. a. —

In posesiunea museului se afla bani gata 12 galbeni, 337 fr. 30 cr. val. a. in chartia. (Acestia ar' fi de doritu, ca se fructifice catu mai curendu in folosulu museului.) —

(Va urma.)

De amalgamisarea popóreloru.

(Urmare.)

IX. Romanii sunt invecinati si cu alte nationalitati, — cu nemtii, sasii si cu serbii.

In Ardealu deosebi cu sasii, in Banatu cu nemtii si serbii. —

Elementulu sasu nu pote se aiba influentia de amalgamisare, de órece sasii venira tardiu in Ardealu, eara nemtii in Banatu sunt putieni, si nu avura vre o rola politica, si medilócele de amalgamisare. Mai curendu au invetiatu ei limba cea

dulce si armonioasa romana, decatu romanii' limba cea grea a loru.

Elementulu germanu de candu duce o rola politica, si mai influentiatoare asupra masei poporului, inca nu a avutu timpu ca se strabata cu germanismulu; si pe viitoriu numai atunci ni-ar fi mai periculosu, candu — dupa planulu unoru pangermani — s'ar face colonisari intra romani, si candu romanii in scolele poporale nu ar invetia romanesce; pentru care germanismulu numai intru unu viitoriu mai de parte amenintia massa poporului, — eara in presinte ni se amenintia inteliginti'a, intocma ca ore canduva prin magiarismu; — inse adi inteliginti'a noastra e mai curata la sufletu, si in spiritulu nationalu, si nu se va lapeda de poporu, ca se se arunce in braciulu strainismului, — pentru ca se incungiuire trasnetile cerului si blastemulu poporului.

Slavismulu ni-a stricatu mai multu ca germanismulu, din punctulu amalgamisarii.

Nu vreu se credu ca cartile slavone in 204 de ani au facutu din atare familia romana, o familia slava, ci ca acele ni-au impededatu cultivarea limbii nostre.

Mai multu de catu acele ni-au stricatu episcopiele serbesci, prin disciplinariile bisericeii si suprematia loru, catu dupa diplome, catu din usurpare. —

Pote ca fu dela Dumnedieu, ca noi pentru pecatulu stramosiloru nostri se suferimu lovitari din tote partile.

Noi fiii cei vechi ai patriei trebuie se incredemu sufletulu nostru altora, carii au venitu la noi numai ca ospeti la asilu.

Nu ni-au stricatu noa serbiei, ca dora cu arm'a, cu cultura ne au invinsu, ci cu supremati'a dictata de o politica intru derapanarea elementului romanu. Pene ce ungurii avura suprematia politica asupra noastra, — serbiei avura acea bisericésca. De era poporulu loru mai mare si mai imprastiatu intra romani, putea se ne strice mai multu, caci legea nu a suferitu unu pariete tare despartitoriu intra noi, si suprematia loru in lege, lea datu unu medilocu preputernicu.

Atatia din preotii romani invetiara in teologia numai serbesce. Episcopii si profesorii serbi au primitu asupra loru o misiune noua, misiunea de a

desnationalisa pe romani, si acésta pene catra 48 — dar' si adi in parte — era unu siru cu mii de exemple. —

Pe romani 'i primia in teologia, fara nesce cunosciintie mai fundamentale, pentru ca mai usioru se-i pó'a desnationalisa, séu déca nu succedea cu toti acésta, 'i daruia baremu cate cu unu „viciu“ asia de sila morala, de fratia crescinésca. Pe serbi 'i silia la invetiatura, 'i inflacara in amórea nationala, 'i popia, si pe urma 'i tramitea de preoti ca pe nesce misionari iesuiti, séu numai in sate romane, séu amestecate cu serbi, ca acolo se implinésca misiunea desnationalisarii. —

Chiamarea acésta si o incepea la prunci, ca de nici se-i degenezeze, si din acestu scopu, chiaru si acolo unde era mai multi prunci romani, decatu serbi, se invetia in scola numai serbesce, si era raritate unde se audia ceva romanesce. Crescundu pruncii, fara ideii de nationalitate, fara cunosciintie romane, si nepunendu legea intra romani si serbi nici o stavila, se familiarisara si amalgamisara, si dupa esperintia, in favórea elementului serbu. — Acésta s'ar poté areta si topografice in Voivodina, dela Timisióra in josu, pe unde in timpulu mai nou a slabitu elementulu romanu. Planurile serbiloru se cam lovia cu ale lui . . .

Cu desteptarea poporului romanu, au mai slabitu si medilócele serbiloru, — si nici asia nu póte se mai tiena multu. Noue ne trebuiescu scole romane, invetiatori si preoti cu cunosciintie mai fundamentale, si romani adevirati, — si deosebi in partile romane, episcopi romani, caci legea noastra, si sufletulu nostru, — cultura si fericirea noastra nu o putemu mai multu incredintia maniloru si animeloru straine, cari se folosescu de atate intrige pentru desnationalisarea si derapanarea noastra.

(Va urma.)

La monumentulu lui Marianu.

Naseudu in 20. Iuniu 1860.

(Urmare)

D in M u n e a c i u prin Dn. cancelistu Athan. Popovicu 18 fiorini v. a. — dela: Lud. Romanu

capitanu 6 fr. — Ioane Ursu de Margina capitanu 5 fr. — Georgiu Nascutiú supralocotenente 2 fior. 50 cr. — Michaelu Ferencz capitanu 2 fr. — Atanasiu Popoviciu 1 fr. 50 cr. — Petru Branu protopopu 1 fr.

Din protopopiatulu Borgoului gr. orientalu prin D. protopopu Busdugu 26 fr. 80 cr., ad. dela :

Teodoru Busdugu protopopu 4 fr. — Maximilianu Kafka capitanu 2 fr. — Stefanu Ladoiu mercatoru 2 fr. 50 cr. — Teodoru Vrasimasu parocu 1 fr. 50 cr. — Ioan Busdugu parocu 1 fr. 30 cr. — Basiliu Pavelu parocu, Domide Morariu invetiatoriu, Ilie Flamendu parochu, Ilie Vrasmasiu, Nicolae Russu diurnisti, Andreiu Orbanu parocu, Ilie Buta antiste, Nicolae Briciu din Galatiu, Cirile Danu notariu, Simeonu Russu docente triv., Franz Freitag esped. postalu, Georgie Usieriu antiste cate 1 fr. — Samuele Rusti inspect. de drumu 80 cr. — Ioan Andreica cantoru, Georgie Covaciu economu, Gavrite Bondrisiu invetiatoriu cate 50 cr. — Cirilu Ónea inspect. scol., Lupu Chirstea curatoru, Iacabu Busdugu clericu 30 cr. — Leonte Auxente antiste 20 cr. — Simeonu Pahonie antiste, P. Bafu scriitoriu, Grigorie Moldovanu economu, cate 10 cruceri. —

E ara din Vilacha culesu si tramisu de D. Georgiu Popu supralocotenente din c. r. regim. M. Duce Baden, 50 fr. — dela : D. Severu Hangia capitanu in Borgoforte, Ferdinandu Vladu capitanu in Vernberg, Vasiliu Popitianu supralocotenente in Laibach, Ioane Margineanu locoteneute in Ruprecht, Petru Puiu locotenente, Luca Campeanu locotenente in Mantua, Cirilu Popicica profosu in Vilacha, cate 5 fr. — Ignatu Zegreanu supralocot. in Grosfasach 2 fr. — Georgiu Popu supraloc. in Vilacha 13 fr.

Din Abrudu culesu si tramisu de D. Basiliu Bosióta cancelistu 80 fiorini, pe lenga 11 esemplare de carti: „Istoria romaniloru ostu si vestu in pretiu de 8 fiorini. *)

(Va urma.)

*) Numele D. binefacatori nu ni sau tramisu; D. culegatoriu e rugatu a ne face acelea cunoscutute. D. culegatori ne trimisese mai nainte inca 4 esem-

P O E S I A.

Lucrurile Tale Dómne!
Mari si minunate suntu,
Unu frutiú de érba inca
Ce resare din pamentu,
Ori o gonga, ori unu verme
Ce se tareie pre josu
Din adencu pene inaltime
Tóte au alu seu scoposu.

Cu intieptiune mare
Dandu viétia tuturoru;
Tóte a tarnia dela Tine
Cursulu, si fiintia loru,
Ba unu peru din capulu nostru
Dómne! nu póte pica
Fara scireati cea dieasca
Si pre santa voia Taia.

Firea 'ntréga ne arata
Mana si puterea Ta
Cum in tóte e de facia
Lucrandu pretutindenea.
Dara unde ne adunamu
Doi, trei in numele Teu,
Cum se nu fii Tu de facia
Ca puternicu Dumnedieu?

Au dór' totusi se mai póta
Uni ómeni a-intari
Cum chiaru in comuniune
Nai puté de facia fi?
Earta-i bunule parinte!
Ca nu se pricepu ce facu,
Earta-le me rogu ferbinte
Earta-le alu loru pecatu!

I. P.

plare din susu numita istoria impartiendo de premiu la scolari de aici, asia dara 15 esempl.

Limb'a romaneasca.

Мѣлѣ е дѣче ші фрѣтосѣ,
 Лѣмба че ворѣмѣ,
 Алѣ лѣмб' армопіасѣ
 Ка еа нѣ гѣсімѣ,
 Салѣ ініма 'н пѣчере
 Кѣндѣ о аскѣлѣмѣ,
 Ші не вѣзе адѣче тіере
 Кѣндѣ о кѣвѣлѣмѣ,
 Ромѣпашѣлѣ о ізвеште
 Ка сѣфлетѣлѣ сеѣ.
 О, ворѣіці скріці ромѣнеште,
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

Ромѣлкѣде тіпереле,
 Вісѣрі де аторѣлѣ,
 Але воастре дрѣгѣнеле
 Ле ізвекѣлѣ де торѣлѣ.
 Дар ворѣіндѣ дн лѣмбѣ стрѣіне
 Нѣ потѣ сѣ в'аскѣлѣ;
 А фѣці дн дѣте-ті віне
 Кѣчѣ ті-і чѣдѣ мѣлѣ;
 Ініма ті се речеште,
 Моаре вісѣлѣ меѣ.
 О, ворѣіці скріці ромѣнеште,
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

Гѣлѣеле сѣнт маї богате,
 Аѣ тонѣ маї фѣрескѣ,
 Ромѣнеште кѣвѣлѣте,
 Аша сѣ трѣіескѣ!
 Не о гѣлѣмѣ ромѣнеаскѣ
 Сѣфлетѣлѣ ті-аші да,
 Еар не зна франѣозеаскѣ,
 Зѣлѣ нічі о пара,
 Че-і стрѣілѣ нѣ се лінеште
 Дѣ сѣфлетѣлѣ меѣ;
 Гѣлѣіці дар ші ромѣнеште,
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

Фраці, че'н дѣлѣа Ромѣніе
 Наштеді ші мѣріці,
 Ші 'н дѣміна еї чеа віе
 Дѣлѣ віеціці!
 Вої не кѣці патріа кіамѣ
 Драці копі аї сеї
 Фѣрѣ ка сѣ чеарѣ сеамѣ
 Ла враві сѣлѣ тішеї,
 Арѣтаці кѣм кѣ трѣіеште
 Елементѣлѣ сеѣ;
 Ші ворѣіці, скріці ромѣнеште,
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

Де че лѣмба стрѣмошеаскѣ
 Сѣ н'о кѣлѣвѣмѣ?
 Аѣ воїмѣ ка сѣ рошеаскѣ
 Цѣрна че кѣлѣмѣ?
 Лѣмбѣ, деарѣ, ворѣе сѣіпте
 Ла стрѣмоші ера,
 Еї ар пѣлѣце дн торѣмінте
 Кѣндѣ не-ар аскѣлга.
 Алѣ лорѣ цѣніѣ не шопгеште
 Дн торѣлѣмѣлѣ мѣреѣ:
 О, ворѣіці, скріці ромѣнеште
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

Еар тѣ, мѣндра меа ізвіѣ,
 Тѣ, дакѣ воешті,
 Сѣ-мі сѣлѣ кѣ ештѣ фѣріціѣ
 Де кѣндѣ мѣ ізвешті;
 Дакѣ вреї де фѣріціре
 А мѣ дѣмѣта
 Ші дн черѣлѣ кѣ-а та ізвіре
 А мѣ стрѣлѣвѣрта;
 Дакѣ ініма-ці сіпѣеште
 Чеа че сіпѣѣ еѣ;
 Сѣлѣне-мі-о дн ромѣнеште,
 Пенѣрѣ Дѣмнезеѣ!

G. Cion.